

seria de autor
Hertha Müller

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

HERTA MÜLLER

ÎNĂ DE PE
ATUNCI VULPEA
ERA VÂNĂTORUL

Traducere din germană de
NORA IUGA

HUMANITAS
fiction

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Georgeta-Anca Ionescu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la Artprint

HERTA MÜLLER
DER FUCHS WAR DAMALS SCHON DER JÄGER
Copyright © 2009 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
First published in 1992 by Rowohlt Verlag
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2009, 2025,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MÜLLER, HERTA
Încă de pe atunci vulpea era vânătorul / Herta Müller;
trad. din germană: Nora Iuga. –
București: Humanitas Fiction, 2025
ISBN 978-606-097-578-6
I. Iuga, Nora (trad.)
821.112.2

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

*Nu face nimic, nu face nimic,
îmi spuneam, nu face nimic.*

BENEDIKT EROFEEV

Drumul viermelui în măr

Furnica trage după ea o muscă moartă. Furnica nu vede drumul, răstoarnă musca și se târăște înapoi. Musca e de trei ori mai mare decât furnica. Adina își retrage cotul, nu vrea să-i blocheze muștei drumul. Lângă genunchiul Adinei e un bulgăre de catran, se coace în soare. Îl împunge cu degetul. De sub mână iese un fir de catran, se întărește în aer și se frânge.

Furnica are un cap cât gămălia unui bold; în el soarele nu-și află loc să ardă. Înțeapă. Furnica nu mai știe încotro s-o apuce. Se târăște fără să trăiască, pentru nici un ochi ea nu poate fi un animal. Și păstăile ierburilor se târăsc la marginea orașului la fel ca ea. Musca trăiește, fiind de trei ori mai mare, și este și cărată de altul; pentru orice ochi musca e un animal.

Clara nu vede musca, soarele e un dovleac aprins. Te orbește. Coapsele Clarei sunt larg desfăcute, între genunchii stau mâinile. Acolo unde chilotul îi intră între coapse se văd perii rușinii. Sub perii rușinii se află o foarfecă, o papioță cu ață albă, niște ochelari de soare și un degetar. Clara își coace o bluză de vară. Acul se înfige, ața face noduri, mă-ta pe gheață, spune Clara și-și linge sângele de pe deget. O înjurătură de gheață, de mama acelor, a firelor, a aței. Când înjură Clara, totul are o mamă. Mama acului e locul care sângerează. Mama acului e mai bătrână decât toate acele

din lume, ea le-a născut pe toate, ea caută, la fiecare mână care coase pe acest pământ, un deget bun de înțepat pentru toate acele ei. În sudalmă lumea e mică; deasupra ei atârnă un bulgăre de sânge. Și în sudalmă mama pândește un mosor cu firele încâlcite deasupra lumii.

Pe căldura asta înjuri de gheață, spune Adina și maxilarele Clarei mestecă, limba ei se zbate în gură. Când înjură, Clara face mereu creșuri în obraz, în sudalmă fiecare vorbă e un glonț și poate să țintească obiectele de pe buze. Și pe mama obiectelor.

Adina și Clara stau întinse pe o pătură. Adina e goală, Clara nu are pe ea decât chilotul de la costumul de baie.

Înjurăturile sunt reci. Înjurăturile n-au nevoie de dalii, de pâine, de mere, de vară. Ele nu-s de mirosit și nici de mâncat. Înjurăturile sunt bune doar să stârnești praful și să te culci pe un loc neted, sunt bune doar de un mic scandal și de un lung răgaz de liniște. Ele coboară pulsul din tâmpile în încheieturile mâinilor și ridică bătăile difuze ale inimii în urechi. Înjurăturile se întetesc și se gâtuie. După ce înjurăturile s-au rostit, parcă nici n-au existat.

Pătura e întinsă pe acoperișul blocului, în jurul acoperișului se văd plopii. Ei sunt mai înalți decât toate acoperișurile orașului și plini de verdeață, nu au frunze, au doar frunziș. Nu foșnesc, freamătă. Frunzișul stă vertical pe plopi ca și crengile, lemnul nu se vede. Și acolo unde nu mai ajunge nimic, plopii taie aerul fierbinte. Plopii sunt cuțite verzi.

Când Adina privește prea multă vreme plopii, ei își răsucesc cuțitele de pe o parte pe alta în gâtul ei. Atunci gâtul îi amețește și fruntea simte că nici o după-amiază nu poate

să țină nici măcar un singur plop, cât răgazul pe care și-l ia lumina de a dispărea în spatele fabricii la lăsarea serii. Seara ar trebui să se grăbească; poate noaptea ar putea ține plopii pentru că atunci nu se văd.

Între blocuri bătutul covoarelor sparge ziua, acolo sus pe acoperiș are un ecou și asmute loviturile una asupra alteia, cum asmute Clara cuvintele când înjură.

Bătutul covoarelor nu poate să ridice bătăile difuze ale inimii în urechi.

Clara a obosit după ce a înjurat și cerul este atât de gol, încât ea închide ochii orbită de soare; Adina îi deschide larg și privește îndelung sus în gol. Sus de tot, unde nici cuțitele verzi nu mai ajung, înlăuntrul ochiului se încordează un fir de aer fierbinte. De el atârnă greutatea orașului.

Dimineața, la școală, un copil i-a spus Adinei, cerul este altfel astăzi. Un copil care este totdeauna foarte tăcut în comparație cu ceilalți. Ochii lui sunt depărtați mult unul de altul, ceea ce îi îngustează tâmpilele. Azi-dimineață, la patru, m-a trezit mama, a spus copilul, mi-a dat cheia, pentru că trebuia să plece la gară. Când a ieșit am mers și eu cu ea până la poartă. Când am traversat curtea am simțit în umăr cerul foarte aproape. Aș fi putut să mă sprijin de el, dar nu am vrut s-o sperii pe mama. Când m-am întors apoi singur prin curte, pietrele erau transparente. Am grăbit pasul. La intrare ușa era altfel, lemnul devenise gol. Aș fi putut să mai dorm trei ore, spuse copilul, dar n-am mai adormit. Atunci am tresărit speriat din somn, deși nu dormisem. Poate că dormisem totuși, pentru că ochii mi se împăienjneau. Visasem că făceam plajă la malul apei și că aveam o bășică pe burtă. Am tras pielița de pe bășică, nu m-a durut. Deoarece

sub pielea era o piatră. Bătea vântul și ridica apa în văzduh, era doar o pânză încrețită, nu era apă. Dedesubt nu erau pietre, sub pânză era carne.

Copilul a râs la ultima propoziție și a continuat să râdă în liniștea de după aceea. Și dinții lui erau ca pietrișul, jumătate înnegriți și ceilalți netezi, albi. Pe fața copilului era o vârstă care nu suporta vocea copiilor. Obrazul lui mirosea a fructe stătute.

Era mirosul femeilor bătrâne care își dau prea multă pudră pe obraz, până când pudra se face la fel de veștedă ca și pielea. Femei cărora le tremură mâinile în fața oglinzii și-și ating dinții cu rujul și peste o clipă își privesc degetele sub oglindă. Unghiile sunt lustruite și au o semilună albă.

Când ședea în curtea școlii printre ceilalți copii, pata de pe obrazul băiatului era atingerea singurătății. Ea se lățea pentru că deasupra plopilor lumina cădea pieziș.

Clara a adormit, somnul o duce departe, somnul ei la soare o lasă pe Adina singură. Când se bat covoarele, vara se frânge în coji verzi. În freamătul plopilor se află cojile verzi ale tuturor verilor care au rămas în drum. Toți anii în care ești copil și încă mai crești și simți totuși că fiecare zi cade seara peste o margine. Zilele copiilor cu părul tuns în unghi drept, noroiul uscat al periferiilor, praful din spatele tramvaiului și pe trotuar pașii bărbaților vlăguiți care câștigau bani pentru pâine.

Periferia era agățată cu sârme și țevi de oraș și cu un pod fără râu. Periferia era deschisă la ambele capete, la fel pereții, drumurile, copacii. La un capăt al periferiei huruiau tramvaiele orașului și fabricile își suflau fumul peste podul fără râu. Huruitul tramvaielor jos și fumul sus erau uneori același lucru. La celălalt capăt al periferiei câmpul mânca tot și fugea

cu frunzele zarzavaturilor hăt departe; acolo, în spate, sclipeau pereții albi. Erau mari cât palma, acolo se afla un sat. Între sat și podul fără râu atârnavă oi. Ele nu pășteau frunzele zarzavaturilor, drumeagul din câmp era năpădit de iarbă și ele pășteau drumeagul înainte ca vara să se sfârșească. Apoi apăreau la marginea orașului și lungeau pereții fabricii.

Fabrica se întindea în fața și în spatele podului fără apă, era mare. În dosul pereților se auzeau mugetul vacilor și grohăitul porcilor. Seara se ardeau coarnele și copitele, un aer înecăcios se înălța deasupra periferiei. Fabrica era un abator.

Dimineața, când încă mai stăruia întunericul, cântau cocoșii. Pășeau prin curțile cenușii interioare, așa cum pășeau bărbații costelivi pe străzi. Și aveau aceeași căutătură.

De la ultima stație bărbații treceau podul cu piciorul. Deasupra podului cerul atârna foarte jos și, când era roșu, bărbații purtau o creastă roșie în păr. Frizerul periferiei spunea, când îl tundea pe tatăl Adinei, nu există nimic mai frumos pentru eroii muncii decât o creastă de cocoș.

Adina l-a întrebat pe frizer despre creasta roșie; el cunoștea doar ce piele a capului avea fiecare și ce vârtejuri. Spunea, vârtejurile sunt pentru păr ceea ce sunt aripile pentru cocoși. De aceea Adina știa că oricare dintre bărbații costelivi avea să zboare odată și odată, în toți acei ani, peste pod. Dar nimeni nu știa când.

Cocoșii zburau peste garduri și, înainte de a-și lua zborul, beau apă din conservele goale zvârlite în curțile interioare. Dormeau noaptea în cutii de pantofi. În aceste cutii se furisau târziu, când se răcoreau copacii, pisicile.

Capul liniei se afla la periferie, la șaptezeci de pași distanță de podul fără râu. Adina numărase pașii, deoarece ultima stație de pe o parte a străzii era prima pe cealaltă. Bărbații coborau agale la ultima stație și femeile se urcau grăbite la prima stație. Femeile alergau înainte de a se urca. În zori

aveau părul ciufulit și genți zburătoare, sub braț pete de sudoare. Petele de sudoare erau adesea uscate și cu margini albe. Uleiul de mașină și rugina rodeau lacul de unghii de pe degetele femeilor, încă de când alergau la tramvai, între bărbie și ochi li se citea oboseala fabricii.

Când primele tramvaie huruiau, Adina se trezea și simțea cum o lua cu frig în rochia ei de vară. Rochia avea un imprimeu cu copaci. Coroanele arborilor atârnavu invers. Croitoreasa pusese materialul cu susul în jos.

Croitoreasa locuia în două odăi mici, podeaua avea noduri și pereții erau uzi, peste tot făceau burți. Ferestrele dădeau în curtea interioară. De o fereastră era sprijinită o firmă de tablă pe care scria COOPERATIVA PROGRESUL. Croitoreasa îi spunea odăii ATELIER. Pe masă, pe pat, pe scaune și lăzi, zăceau aruncate stofe. Pe dușumea și pe praguri, resturi de material. Pe fiecare stofă era prins un bilet cu un nume. În spatele patului, într-o ladă de lemn, se afla un sac cu resturi de stofe. Și pe ladă era scris DEȘEURİ.

Croitoreasa căuta măsura clientelor într-un carnețel. Cine venea de ani de zile era clientă permanentă. Cine venea rar, întâmplător sau doar o singură dată era clientă ocazională. Când o clientă permanentă aducea un material, croitoreasa nu mai trecea măsura în carnețel. Doar măsura unei femei care mergea zilnic la abator și era sleită ca bărbații o trecea croitoreasa de fiecare dată în carnețel. Lua centimetrul în gură și spunea: Ar trebui să mergi la veterinar, dacă vrei o rochie. Păi așa, dacă-mi slăbești în fiecare zi tot mai rău, în curând carnetul meu o să se umple cu oasele tale.

Femeia îi aducea croitoresei, de câteva ori pe an, un carnet nou. Pe copertă scria CARNET DE BRIGADĂ și deasupra rubricilor, GREUTATEA ÎN VIU și GREUTATEA DUPĂ TĂIERE.

Adina nu avea voie să umble desculță prin atelier. Pe podea, printre resturile de stofe, erau bolduri. Doar croitoreasa știa cum trebuie să calci fără să te înțepi. O dată pe săptămână se târa cu un magnet prin cameră, atunci toate boldurile de pe jos săreau la ea în mână.

Mama Adinei i-a spus croitoresei la probă, copacii atârnă în jos, nu vezi, ai pus materialul invers. Croitoreasa ar fi putut să mai întoarcă stofa, era doar însăilată cu ață albă. Croitoreasa ținea două bolduri în gură, spatele și fața sunt importante, spunea, și fermoarul trebuia să fie pe stânga. Când privesc de aici, josul e sus. Își aplecă obrazul până lângă podea, găinile văd așa, mai spuse ea. Și piticii, adăugă Adina. Mama ei privea pe fereastră în curtea interioară.

Pe o parte a străzii era o vitrină cu cruci, burlane și căni de tablă. Toate înșiruite pe ziare vechi și în fața lor, pe o veliță brodată, se afla o firmă tot de tablă pe care scria COOPERATIVA PROGRESUL. Crucile, burlanele și cănila tremurau când trecea tramvaiul. Dar nu se răsturnau.

În spatele vitrinei era o masă cu foarfeci, clești și șuruburi, în spatele mesei ședea un bărbat. Era tinichigiu. Purta un șorț de piele. Verigheta îi atârna la gât de un șnur, pentru că degetele inelare de la amândouă mâinile îi lipseau.

Și el avea clienți permanenți și ocazionali. Clienții permanenți spuneau, prima nevastă i-a murit de mult și nu și-a mai găsit alta pentru că verigheta îi atârna pe un șnur. Frizerul spunea că tinichigiul nu ar fi avut niciodată o nevastă, că ar fi fost doar logodit de patru ori cu aceeași verighetă, dar căsătorit, niciodată. Când vitrina se umplea de cruci, burlane și căni, tinichigiul suda oale vechi de gătit.

Când trecea tramvaiul prin fața vitrinei, fețele din vagoane se mutau între cruci și burlane. Pe căni fețele erau ondulate din cauza vibrației și a luciului tablei. După ce

Cuprins

Drumul viermelui în măr	7
Bărbatul în mână	19
Onduleul de pe frunte	23
Un om bun ca pâinea caldă	40
O cravată	53
Viscerele verii	56
Zilele pepenilor, zilele dovlecilor	60
Pisica și piticul	67
Nuci	80
O altă tăcere	89
Aprindere de timpane	97
Cel mai mic bărbat cu bâta cea mai groasă	104
Firul de iarbă în gură	108
Chip fără chip	111
Lama de ras	120
Vulpile cad în capcană	123
Nu spui nimic	129
Capul meu e întunecat	137
Vulpea pe masă	146
Sărutul din palmă	151
Lopata pierdută	156
Când e frig, nu pot să mă uit în apă	160

Mai demult și nu amu	163
Alunița	169
Bâza	174
Orașul care dă pe-afară	181
Oala de noapte	189
Unghiile cresc	194
Somn transparent	199
Cer alb-negru	202
Zmeură înghețată	207
Străina	212
Nu face nimic	216